

BEDRIJFSPROFIEL

eigenaren	Harry Teuben
plaats	van Zeewolde tot Hardenberg
veestapel	85 herefords en 85 Schotse hooglanders
grondgebruik	450 hectare natuurgebied, waarvan 250 hectare grasland
bedrijfsvoering	gecertificeerd biologisch

Hij hield al een groot aantal verschillende rassen, maar de sobere en vriendelijke herefords bleken voor zijn extensieve begrazingsbedrijf het meest geschikt. Harry Teuben is boer en natuurbeheerder tegelijk. Hij houdt zijn koeien in de eerste plaats om, in opdracht van terreinbeherende organisaties, natuurdoelen te realiseren. Maar als ondernemer blijft het zoeken naar een redelijk verdienmodel.

TEKST WICHERT KOOPMAN

Ontspannen achteroverleunend tegen zijn pick-uptruck doet Harry Teuben zijn bevlogen verhaal. Een koppel herefordkoeien en -kalveren graast vredig op de achtergrond. Plaats van handeling is de Vreugderijkerwaard, een bijzonder natuurgebied in de uiterwaarden van de IJssel, nabij Zwolle. Al twintig jaar struint Teuben hier vrijwel dagelijks rond. 'Als 14-jarige jongen lag ik aan de andere kant van de IJssel met een kijker naar vogels te turen en verwonderde ik me al over de schoonheid van dit gebied', vertelt de inmiddels 59-jarige natuurliefhebber, die een belangrijk deel van zijn jeugd doorbracht op de boerderij van een buurman.

Teuben werd geen boer maar ging biologie studeren en promoveerde als ecooloog. Hij werkte in diverse 'groene banen' bij onder andere provincies en waterschappen en startte een ecologisch adviesbureau.

Van ecooloog tot boer

Toen Teuben twintig jaar geleden de kans kreeg om in samenwerking met de Vereniging Natuurmonumenten het beheer van de Vreugderijkerwaard uit te gaan voeren, kocht hij zijn eerste koeien. 'Eigenlijk heb ik me altijd meer agrarisch ondernemer dan ambtenaar gevoeld', verklaart hij met een glimlach

als hij vertelt dat hij na tien jaar het adviesbureau verkocht om fulltime natuurboer te worden. Inmiddels beheert Teuben zo'n 450 hectare natuur, waaronder ongeveer 250 hectare natuurlijk grasland. De terreinen zijn eigendom van Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer en diverse Provinciale Landschappen en liggen verspreid over een gebied dat zich uitstrekt van Zeewolde in het westen tot Hardenberg in het oosten. 'Mijn pick-up is mijn belangrijkste bedrijfsmiddel', legt de veehouder uit. 'Jaarlijks rij ik zomaar 40.000 kilometer om de terreinen en dieren te controleren en om bij calamiteiten, bijvoorbeeld ziekte of een uitgebroken dier, in actie te komen.' Zeker een kwart van zijn werkweek besteedt de natuurboer aan administratief werk – 'invullen van de gecombineerde opgave is een jaarlijkse crime met 120 percelen' – , contacten onderhouden en overleg. 'Ik heb met veel verschillende beheerders te maken die ieder hun eigen ideeën hebben. Goede communicatie is erg belangrijk', verklaart hij.

Van limousin tot hereford

De eerste jaren beheerde Teuben de Vreugderijkerwaard met limousins. Toen pachtte hij naast de grond ook nog een boerderij waar de dieren in de wintermaanden op stal stonden. Toen de omschakeling werd gemaakt naar jaarrond begrazing maakte het Franse ras plaats voor oud-Hollandse lakenvelders en blaarkoppen. 'Tijdens het groeiseizoen deden de dieren het hier heel goed', vertelt de veehouder. 'Maar in de herfst verloren ze de opgebouwde conditie ook weer snel.' De galloways, die de rol van zeldame huisdierrassen overnamen, voldeden prima als jaarrond natuurbeheerders. Maar als vleesproducenten waren ze minder geschikt. En hun schuwe karakter zorgde voor de nodige kopzorgen als de dieren verzameld moesten worden. Uiteindelijk kwam Teuben op het spoor van de herefords en raakte enthousiast over de eigenschappen van het ras. Overigens houdt de natuurboer naast herefords ook

nog Schotse hooglanders, die met met name worden ingezet in gebieden met bosbegrazing.

Goedaardig karakter pluspunt

'De sobere herefords kunnen zich prima jaarrond redden in een natuurgebied. Als er volop voedsel is, leggen de dieren een vetvoorraad aan om er in tijden van schaarste op te kunnen teren. Bovendien is de vruchtbaarheid van het ras uitstekend. Bij de meeste koeien is de tussenkalftijd korter dan een jaar en het afkalven verloopt eigenlijk altijd probleemloos', somt de vleesveehouder moeiteloos de positieve eigenschappen van het ras op. 'Daarbij wordt de kwaliteit van het gemarmerde vlees door fijnproevers hoog gewaardeerd en realiseren de slachtrijpe dieren beslist een goed eindgewicht. Volwassen koeien wegen bij afleveren 350 tot 430 kilo.' Het goedaardige karakter van de rode dieren met de witte koppen noemt Teuben als belangrijkste pluspunt. 'Pasgeboren kalveren kan ik zonder problemen in het

▲
Het Vreugderijkerwaard kent een bijzondere vegetatie

De pick-uptruck is voor Harry Teuben het meest gebruikte bedrijfsmiddel
▼

▲
De sobere
herefords redder
zich jaarrond prima
in de natuur

veld oormerken en de kudde herefords in de Vreugderijkerwaard kan ik in mijn eentje in de kraal krijgen.’ Het rustige temperament is extra welkom in gebieden die zijn opengesteld voor recreatie. ‘Laatst zag ik hoe een oude man op zijn gemak zijn hondje uitliet terwijl op een paar meter afstand een zesjarige stier van 900 kilo liep te grazen. Het dier keek niet op of om’, vertelt Teuben beeldend. ‘Dat soort voorbeelden helpt me zeker als ik in gesprek ben met nieuwe opdrachtgevers’, ervaart hij. ‘Veel terreinbeheerders vinden de combinatie van vee en bezoekers namelijk best spannend.’

Dienstverlening niet betaald

Zo min mogelijk kosten maken is volgens Teuben de belangrijkste opdracht voor een natuurboer die moet leven van zijn bedrijf. Een belangrijk deel van de inkomsten is afkomstig uit EU-subsidies. Daarnaast zijn er natuurlijk verdiensten uit de verkoop van vee. Stiertjes gaan op een leeftijd van ongeveer acht maanden naar een biologische collega die ze als ossen buiten afmest. Voor overtollig fokvee vindt Teuben vaak zonder veel moeite een afnemer.

De vermarkting van het vlees van zijn uitstootkoeien hield Teuben aanvankelijk in eigen hand, onder andere via de verkoop van vleespakketten. ‘Dat leverde weliswaar een goede prijs op, maar het kostte ook erg veel tijd’, vertelt hij. Nu worden de uitgeselecteerde koeien direct als slachtvee verkocht. ‘Soms beurt ik een hogere prijs omdat mijn bedrijf biologisch is, maar lang niet altijd levert het EKO-keurmerk meerwaarde op.’

Voldoende inkomen genereren blijft voor de natuurboer een voortdurende uitdaging. ‘Met mijn koeien lever ik een maatschappelijke dienst. Recreanten genieten van het landschap en de dieren en ik krijg vaak enthousiaste reacties. Maar voor deze vorm van maatschappelijke dienstverlening word ik niet betaald.’

Rendement onder druk

Het moet Teuben van het hart dat hij bij de terreinbeheerders een tweeslachtige houding bespeurt als het gaat om hun relatie met boeren. ‘Enerzijds laten woordvoerders zich kritisch uit over de gangbare land-

bouw, anderzijds laten de beheerders de kans niet lopen om mee te liften op de groeiende vraag naar grond vanuit de reguliere veehouderij’, neemt Teuben stelling. ‘Ik merk dat de inkomsten uit het verpachten van grond voor de terreinbeheerders steeds belangrijker worden. De drijfveren van de pachter worden daaraan soms ondergeschikt gemaakt’, vindt hij.

‘Dankzij mijn achtergrond als bioloog begrijp ik als geen ander dat het realiseren van natuurdoelen in deze terreinen vooropstaat. Ik ga ook voor een zo goed mogelijk ecologisch beheer en ben van mening dat ik, met mijn kennis van de gebieden, ook heel goed in staat ben om dit in te vullen’, denkt Teuben. ‘Dat zou natuurbeheerders wat waard moeten zijn, net als het feit dat ik biologisch boer. Ik ben dit begrazingsbedrijf niet gestart om er rijk van te worden. Maar uiteindelijk moet ik natuurlijk wel iets kunnen verdienen’, verklaart de ondernemer, die het rendement van zijn bedrijf de laatste jaren onder druk ziet staan.

‘Jaarrond begrazen is in de Vreugderijkerwaard bijvoorbeeld niet meer mogelijk door de alsmat groeiende ganzenpopulatie’, vertelt Teuben. Alles wat eetbaar is, wordt in de wintermaanden weggevreten door de vogels en de runderen moeten noodgedwongen worden opgestald. ‘Daarvoor moet ik een stal huren en voer aankopen, een flinke extra kostenpost. Daarbij komt dat de pacht prijs in de loop van de tijd hard is gestegen.’

Struinen tussen koeien

Nee, hij wil geen somber verhaal houden, benadrukt de veehouder als hij zijn herefordkudde tegemoet loopt en enthousiast vertelt over zijn dieren. De stier Kay, die dit jaar voor het nageslacht zorgt, kijkt goedkeurend toe. Een koe die zich wat van de kudde heeft afgezonderd, lijkt zich voor te bereiden op de geboorte van haar kalf. De zon laat het water in de nevengeul van de IJssel oplichten. Op de stroomrug bloeit het zeldzame liggende ereprijs en de blauwe kruisdistel.

‘Dit wat ik het liefste doe, struinen tussen mijn dieren in de natuur’, verklaart Teuben uit de grond van zijn hart. ‘Als ik hier loop, weet ik weer waarom ik natuurboer ben geworden.’ |